

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 185 (XXIX) — Nr. 115

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 10 februarie 2017

SUMAR

	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 786 din 15 decembrie 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România	2–3
ACTE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI	
Hotărârea din 14 iunie 2016 în Cauza Dragomir împotriva României	4–7
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 41 din 21 noiembrie 2016 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept)	8–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 786**

din 15 decembrie 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Livia-Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Valentina Bărbățeanu	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Liviu Drăgănescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, excepție ridicată de Maria Simon, Radu Ovidiu Simon, Remus Gabriel Simon, Mioara Simon, Daniela Mioara Simon, Maria Pojaru și Horia Pojaru în Dosarul nr. 18.790/3/2014** al Tribunalului București — Secția a V-a civilă și care constituie obiectul Dosarului nr. 18D/2016 al Curții Constituționale.

2. La apelul nominal se constată lipsa părților. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Magistratul-asistent învederează faptul că partea Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor a transmis la dosar note scrise prin care solicită respingerea excepției de neconstituționalitate, ca neîntemeiată.

4. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate, apreciind că dispozițiile legale criticate nu afectează dreptul de acces liber la justiție.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

5. Prin Încheierea din 16 noiembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 18.790/3/2014**, **Tribunalul București — Secția a V-a civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România**, excepție ridicată de Maria Simon, Radu Ovidiu Simon, Remus Gabriel Simon, Mioara Simon, Daniela Mioara Simon, Maria Pojaru și Horia Pojaru într-o cauză având ca obiect soluționarea acțiunii prin care reclamanții au solicitat instanței obligarea Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor la emiterea deciziei de compensare prin puncte pentru un imobil preluat în proprietate fără titlu de statul român în perioada regimului comunist, precum și la plata de daune cominatorii.

6. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că dispozițiile de lege criticate sunt neconstituționale în măsura în care se aplică situațiilor juridice născute anterior intrării lor în vigoare, în raport de art. 21 din Constituție care

consacră dreptul de acces liber la justiție. Autorii excepției arată că solicită să se constate că Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților tergiversează soluționarea dosarului administrativ de despăgubire, cu încălcarea flagrantă a dispozițiilor art. 2 alin. (1) lit. h) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 raportată la Decizia nr. XX din 19 martie 2007 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și a prevederilor art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

7. **Tribunalul București — Secția a V-a civilă** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, arătând că textul de lege nu afectează dreptul de acces liber la justiție și dreptul la un proces echitabil.

8. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

9. **Guvernul** își exprimă opinia în sensul că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, invocând cele reținute de Curtea Constituțională în jurisprudența sa, respectiv Decizia nr. 685 din 26 noiembrie 2014.

10. **Avocatul Poporului** consideră că textul de lege supus controlului de constituționalitate nu contravine dispozițiilor din Legea fundamentală invocate de autorul excepției, reiterând cele statuate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 115 din 10 martie 2015.

11. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, notele scrise depuse la dosar și concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

12. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 278 din 17 mai 2013, care au următoarea redactare: „*În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor*”.

14. Art. 33 din Legea nr. 165/2013, la care face referire textul de lege criticat, stabilește termenele în care entitățile investite de lege au obligația de a soluționa cererile formulate potrivit Legii nr. 10/2001, înregistrate și nesoluționate până la data intrării în

vigoare a Legii nr. 165/2013, iar art. 34 prevede termenele în care trebuie soluționate dosarele înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor.

15. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate, prevederile legale criticate contravin dispozițiilor din Constituție cuprinse în art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului și art. 21 referitor la accesul liber la justiție. Se invocă și prevederile art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care consacră dreptul la un proces echitabil.

16. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că s-a mai pronunțat asupra constituționalității textului de lege criticat în cauza de față, prin prisma unor critici identice cu cele formulate de autorii prezentei excepții. Astfel, prin Decizia nr. 818 din 24 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 154 din 29 februarie 2016, Curtea a observat că din motivarea excepției se poate deduce că autorii săi critică prevederile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 din perspectiva pretensei încălcări a dreptului de acces liber la justiție, precum și a caracterului retroactiv al normelor criticate. Raportat la criticile formulate, Curtea a apreciat (paragraful 21) că în cauză sunt valabile cele reținute prin Decizia nr. 685 din 26 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 92 din 4 februarie 2015 (paragraful 20), potrivit căroră stabilirea prin art. 33 din Legea nr. 165/2013 a unor noi termene în care entitățile investite trebuie să soluționeze notificările, de la expirarea cărora persoana îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești, se înscrie în rațiunea pentru care legea însăși a fost concepută, aceea de a crea un mecanism care să confere eficiență procesului reparatoriu al măsurilor abuzive de preluare a unor imobile în timpul regimului comunist. Se asigură, în același timp, și certitudinea finalizării acestuia, inclusiv prin reglementarea legală expresă a posibilității persoanei care se consideră îndreptățită de a acționa împotriva refuzului nejustificat al entității de a răspunde la notificare, Legea nr. 165/2013 instituind, prin art. 35 alin. (2), ceea ce în vechiul cadru procesual era recunoscut doar pe calea unei decizii pronunțate ca urmare a soluționării unui recurs în interesul legii (Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. XX din 19 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 764 din 12 noiembrie 2007).

17. Curtea a mai statuat (paragraful 22 din aceeași decizie) că textul de lege criticat conferă persoanelor interesate dreptul

de a se adresa instanței pentru ca aceasta să se pronunțe asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și să soluționeze, de fapt, notificarea lăsată în nelucrare de entitatea investită de lege. Acest drept poate fi exercitat într-un interval de 6 luni, care începe să curgă de la expirarea termenelor prevăzute la art. 33, termene pe care Legea nr. 165/2013 le acordă entităților investite pentru soluționarea notificărilor.

18. De asemenea, Curtea a observat (paragraful 23) că, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, persoanele interesate se puteau adresa justiției pentru atacarea refuzului nejustificat doar în temeiul Deciziei nr. XX din 19 martie 2007, prin care Înalta Curte de Casație și Justiție recunoscuse, în lipsa unei reglementări legale exprese, această posibilitate. Or, art. 35 alin. (2) nu face altceva decât să normativizeze această posibilitate consacrată doar pe cale jurisprudențială, stabilind un cadru procesual în care acest drept să fie exercitat, în contextul economico-financiar al statului român descris în expunerea de motive a Legii nr. 165/2013 și având în vedere și cele reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea din 12 octombrie 2010 pronunțată în Cauza *Maria Atanasiu împotriva României*.

19. Totodată, Curtea a reținut, prin Decizia nr. 818 din 24 noiembrie 2015 (paragraful 22), că, în jurisprudența sa, a statuat, cu valoare de principiu, că regula constituțională a accesului liber la justiție semnifică faptul că orice persoană poate sesiza instanțele judecătorești în cazul în care consideră că drepturile, libertățile sau interesele sale legitime i-au fost încălcate, iar nu faptul că acest drept de acces la justiție nu poate fi supus niciunei condiționări. În acest caz, condiționarea o reprezintă necesitatea împlinirii termenelor prevăzute la art. 33 din Legea nr. 165/2013.

20. În sensul celor anterior arătate, Curtea s-a pronunțat și prin Decizia nr. 115 din 10 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 259 din 17 aprilie 2015, Decizia nr. 181 din 26 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 395 din 5 iunie 2015, și Decizia nr. 560 din 16 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 628 din 18 august 2015.

21. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să justifice reconsiderarea jurisprudenței în materie, Curtea apreciază că soluțiile și considerentele mai sus amintite își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.

22. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Maria Simon, Radu Ovidiu Simon, Remus Gabriel Simon, Mioara Simon, Daniela Mioara Simon, Maria Pojaru și Horia Pojaru în Dosarul nr. 18.790/3/2014** al Tribunalului București — Secția a V-a civilă și constată că dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului București — Secția a V-a civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Pronunțată în ședința din data de 15 decembrie 2016.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Valentina Bărbățeanu

ACTE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA

HOTĂRÂREA

din 14 iunie 2016

în Cauza Dragomir împotriva României

(Cererea nr. 43.045/08)

Strasbourg

Prezenta hotărâre este definitivă, dar poate suferi modificări de formă.

În Cauza Dragomir împotriva României, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-un comitet compus din Krzysztof Wojtyczek, președinte, Egidijus Kûris, Iulia Motoc, judecători, și Fatoș Araci, grefier adjunct de secție, după ce a deliberat în camera de consiliu, la 24 mai 2016, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 43.045/08, îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Constanța Dragomir („reclamanta”), a sesizat Curtea la 11 iulie 2008, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanta a fost reprezentată de doamna M. Sîrbu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 14 februarie 2014, cererea a fost comunicată Guvernului.

4. Guvernul a contestat examinarea cererii de către un comitet. După analizarea obiecției Guvernului, Curtea a respins-o.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamanta s-a născut în 1946 și are domiciliul în București.

6. La 24 aprilie 2002, reclamanta a fost lovită de o mașină în timp ce traversa strada. Șoferul a părăsit locul accidentului și a condus-o la spital, unde a fost diagnosticată cu fractură a coloanei. După cinci zile, reclamanta a suferit o operație și a fost externată din spital la 14 mai 2002.

7. Poliția a declanșat o anchetă pentru a clarifica circumstanțele producerii accidentului.

8. La 19 iunie 2002, poliția a luat declarația reclamantei, aceasta plângându-se de vătăările corporale cauzate de șofer. De asemenea a solicitat ca acesta să îi achite 20.000 dolari americani (USD) cu titlu de despăgubiri civile.

9. La 5 iulie 2002, agentul de poliție însărcinat cu ancheta a dispus efectuarea unei expertize tehnice.

10. La 8 iulie 2002, poliția a audiat un martor ocular.

11. La 23 august 2002 a fost depus la dosar un raport de expertiză medico-legală conform căruia reclamanta suferise leziuni traumatice pentru a căror vindecare erau necesare 40—45 de zile de îngrijiri medicale.

12. Conform proceselor-verbale redactate de organele de anchetă la 30 noiembrie 2002 și la 16 ianuarie 2003, reclamanta nu se prezentase la secția de poliție pentru a lua cunoștință despre obiectivele stabilite pentru raportul de expertiză. La 5 iunie 2003, reclamanta s-a deplasat la secția de poliție, unde a formulat câteva întrebări suplimentare pentru expert.

13. La 18 februarie 2004, poliția a solicitat asistență din partea unui expert care să pregătească raportul de expertiză tehnică în speță.

14. La 29 martie 2004, expertul a examinat locul accidentului în prezența șoferului și a reclamantei. Șoferul a declarat că era de acord cu concluziile expertului.

15. Raportul de expertiză tehnică a fost finalizat la 25 august 2004. Conform acestuia, reclamanta era vinovată de producerea accidentului întrucât traversase strada prin loc nemarcat și fără să se asigure. Șoferul, care la acel moment efectua manevra de întoarcere a autovehiculului, nu încălcase nicio regulă de circulație. Expertul desemnat de șofer a fost de acord cu concluziile raportului, în timp ce expertul desemnat de reclamantă a redactat un punct de vedere separat conform căruia vinovăția aparținea în integralitate șoferului care nu fusese atent atunci când efectuase manevra de întoarcere a autovehiculului.

16. Reclamanta a luat cunoștință despre concluziile experților la 23 noiembrie 2004. La 17 ianuarie 2005, reclamanta a transmis obiecțiunile sale la care a primit răspuns la 25 ianuarie 2005.

17. Prin rezoluția din 31 ianuarie 2005, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 5 București a dispus neînceperea urmării penale față de șofer întrucât culpa exclusivă pentru producerea accidentului aparținea reclamantei. Plângerea reclamantei împotriva rezoluției procurorului a fost respinsă ca neîntemeiată prin rezoluția prim-procurorului din 4 aprilie 2005.

18. Plângerea reclamantei împotriva celor două rezoluții ale parchetului a fost respinsă ca neîntemeiată de Judecătoria Sectorului 5 București la 2 iunie 2005. Reclamanta a formulat recurs. La 4 august 2005, Tribunalul București a admis recursul și a restituit cauza la parchet pentru efectuarea de cercetări suplimentare întrucât numeroase elemente de fapt nu fuseseră clarificate.

19. La 29 decembrie 2005, reclamanta a solicitat parchetului informații cu privire la stadiul dosarului.

20. La 26 aprilie 2006, martorul ocular a fost audiat din nou.

21. La 7 iulie 2006, parchetul a dispus efectuarea unui nou raport de expertiză tehnică și, la 19 iulie 2006, reclamanta a informat autoritățile că are nevoie de un termen suplimentar, până la 9 septembrie 2006, pentru a putea decide dacă va angaja un expert consilier parte.

22. La 10 august 2006 a fost luată prima declarație scrisă a șoferului.

23. În declarațiile date la secția de poliție la 11 mai și 19 octombrie 2006, reclamanta a susținut că, în speță, nu se impunea efectuarea unui nou raport de expertiză.

24. Potrivit celor trei procese-verbale redactate între 2 octombrie și 29 noiembrie 2006 de ofițerul de poliție însărcinat cu ancheta, reclamanta nu a putut fi contactată sau nu a reușit să se deplaseze la secția de poliție pentru a indica numele expertului consilier parte.

25. La 23 ianuarie 2007, procurorul de caz a stabilit că nu era necesar un nou raport de expertiză și a dispus neînceperea urmăririi penale față de șofer, reținând culpa exclusivă a reclamantei în producerea accidentului. Decizia a fost confirmată prin ordonanța prim-procurorului din 21 februarie 2007.

26. Plângerea reclamantei împotriva soluției parchetului a fost admisă de Judecătoria Sectorului 5 București la 8 mai 2007. Instanța a reținut că organele de cercetare penală nu au respectat dispozițiile cuprinse în hotărârea anterioară, din 4 august 2005. Sentința a rămas definitivă în urma respingerii recursului formulat de parchet, prin hotărârea Tribunalului București din 26 septembrie 2007.

27. Prin rezoluția din 9 iunie 2008, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 5 București a constatat că, în speță, a intervenit la 24 aprilie 2007 prescripția răspunderii penale și a dispus neînceperea urmăririi penale.

28. Reclamanta a contestat rezoluția în fața instanței și a solicitat obligarea șoferului și a parchetului la plata sumei de 25.000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral cauzat. Reclamanta a motivat că parchetul era responsabil pentru întârzierea excesivă a anchetei care a determinat împlinirea termenului de prescripție a răspunderii penale pentru infracțiunea săvârșită împotriva sa.

29. Prin hotărârea din 27 august 2008, Judecătoria Sectorului 5 București a respins plângerea reclamantei. Instanța a reținut că, întrucât în speță se împlinise termenul de prescripție a răspunderii penale, nu se putea pronunța asupra cererii reclamantei de acordare de despăgubiri. Judecătoria a mai arătat că reclamanta dispunea de posibilitatea de a formula o acțiune în despăgubire în fața instanțelor civile. Hotărârea a rămas definitivă în urma respingerii recursului prin hotărârea din 15 octombrie 2008 a Tribunalului București.

II. Dreptul și practica interne relevante

30. Prevederile fostului Cod de procedură penală român privind introducerea unei acțiuni civile, separat sau în cadrul procesului penal, sunt următoarele:

Art. 15

„[...] (2) Constituirea ca parte civilă se poate face în cursul urmăririi penale, precum și în fața instanței de judecată până la citirea actului de sesizare.[...]”

Art. 19

„(1) Persoana vătămată care nu s-a constituit parte civilă în procesul penal poate introduce la instanța civilă acțiune pentru repararea pagubei pricinuite prin infracțiune.

(2) Judecata în fața instanței civile se suspendă până la rezolvarea definitivă a cauzei penale.

(3) De asemenea, poate să pornească acțiune în fața instanței civile persoana vătămată care s-a constituit parte civilă sau pentru care s-a pornit din oficiu acțiunea civilă în procesul penal dar acesta a fost suspendat. În caz de reluare a procesului penal, acțiunea introdusă la instanța civilă se suspendă.

(4) Persoana vătămată care a pornit acțiunea în fața instanței civile poate să părăsească această instanță și să se adreseze organului de urmărire penală sau instanței de judecată, dacă punerea în mișcare a acțiunii penale a avut loc ulterior sau procesul penal a fost reluat după suspendare. Părăsirea instanței civile nu poate avea loc dacă aceasta a pronunțat o hotărâre chiar nedefinitivă.”

31. Dispozițiile relevante din Codul penal referitoare la prescripția răspunderii penale, astfel cum erau în vigoare la momentul anchetei infracțiunilor în speță, sunt următoarele:

Art. 122

„Termenele de prescripție a răspunderii penale sunt: [...]”

d) 5 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 5 ani.

[...]

Termenele arătate în prezentul articol se socotesc de la data săvârșirii infracțiunii. [...]”

32. Prevederile relevante privind răspunderea civilă din Codul civil în vigoare până la 1 octombrie 2011 sunt formulate după cum urmează:

Art. 998

„Orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat, a-l repara.”

Art. 999

„Omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau prin imprudența sa.”

33. Conform prevederilor art. 3 din Decretul nr. 167/1958, termenul general de prescripție pentru formularea unei acțiuni în despăgubire este de trei ani de la data producerii prejudiciului. Conform art. 8, prescripția dreptului la acțiune începe să curgă din momentul în care păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea. Cazurile de întrerupere a prescripției sunt următoarele:

Art. 16

„Prescripția se întrerupe:

a) prin recunoașterea dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcută de cel în folosul căruia curge prescripția;

b) prin introducerea unei cereri de chemare în judecată ori de arbitraj, chiar dacă cererea a fost introdusă la o instanță judecătorească, ori la un organ de arbitraj, necompetent;

c) printr-un act începător de executare. [...]”

34. Guvernul a prezentat exemple de jurisprudență pentru a arăta că o acțiune civilă întemeiată pe dispozițiile generale privind răspunderea civilă delictuală poate fi formulată după încetarea urmăririi penale și după expirarea termenului de prescripție extinctivă de trei ani. Cu toate acestea, niciuna din cele șase hotărâri judecătorești prezentate nu se referă la o situație similară celei din prezentul caz, și anume la formularea unei acțiuni în răspundere civilă delictuală după încetarea anchetei penale ca urmare a împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale și când persoana vătămată cunoștea atât întinderea prejudiciului, cât și persoana care l-a cauzat.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 §1 din Convenție

35. Reclamanta s-a plâns că din cauza încetării anchetei penale, care a atras neexaminarea pretențiilor sale civile, i s-a refuzat accesul la o instanță. A invocat art. 6 § 1 și art. 13 din Convenție. Totodată, reclamanta s-a plâns și de durata procedurii penale în cursul căreia s-a constituit parte civilă împotriva șoferului care îi cauzase vătămări corporale.

36. Curtea reamintește că, fiind responsabilă cu încadrarea juridică a faptelor cauzei, nu se consideră legată de încadrarea stabilită de reclamantă. O plângere se caracterizează prin faptele invocate în cuprinsul ei, și nu doar prin motivele legale sau argumentele pe care se bazează [a se vedea *Guerra și alții împotriva Italiei (MC)*, 19 februarie 1998, pct. 44, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-I]. De aceea, ținând cont de natura și de fondul capetelor de cerere formulate de reclamanta din cauză, Curtea constată că acestea trebuie examinate, în principal, în temeiul art. 6§ 1 din Convenție, care prevede astfel în partea sa relevantă:

„Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale [...] în termen rezonabil, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

A. Cu privire la admisibilitate

37. Guvernul a susținut că reclamanta nu a epuizat căile de atac interne. Mai precis, Guvernul a susținut că, după încetarea anchetei penale, reclamanta avea posibilitatea de a formula o acțiune în răspundere civilă delictuală, în fața instanțelor civile în temeiul prevederilor art. 998 și art. 999 C. civ. putea să formuleze o acțiune în despăgubire.

38. Reclamanta a contestat această susținere, argumentând că o asemenea acțiune era prescrisă la data la care încetase ancheta penală.

39. Curtea consideră că excepția Guvernului este strâns legată de fondul cererii și, prin urmare, trebuie unită cu fondul.

40. De asemenea, Curtea reține că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 din Convenție și nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

41. Reclamanta a susținut că, întrucât formulase împreună cu plângerea penală și o cerere de despăgubire împotriva persoanei care îi cauzase vătămări corporale, se aștepta în mod legitim ca această cerere să fie examinată. Cu toate acestea, din cauza întârzierilor excesive și a perioadelor de inactivitate imputabile autorităților, a intervenit prescripția răspunderii penale. În aceste circumstanțe, acțiunea sa în despăgubire nu mai putea fi examinată de nicio instanță, de vreme ce termenul de prescripție pentru formularea acțiunii civile expirase.

Reclamanta a subliniat totodată că, chiar dacă ar fi formulat de la început în fața instanțelor civile o acțiune în despăgubire, soluționarea acesteia ar fi fost suspendată până la finalizarea procesului penal.

La șase ani de la accident, când ancheta penală a încetat fără a fi clarificate elemente de fapt importante, existau șanse minime ca o nouă acțiune în fața instanțelor civile să aibă succes. Prin urmare, dreptul său de acces la o instanță a fost încălcat.

42. Guvernul a susținut că, în situația în care ancheta penală încetează înainte de a se dispune trimiterea în judecată, instanțele penale nu puteau, conform legii, să examineze pretențiile părții civile. După încetarea anchetei penale, reclamanta ar fi trebuit să formuleze o acțiune în fața instanțelor civile. Reclamanta ar fi putut, de asemenea, să formuleze o acțiune civilă înaintea începerii anchetei penale, așa cum a decis Curtea în cauze similare *Asociația Victimelor S.C. Rompetrol S.A. și S.C. Geomin S.* Guvernul a mai arătat că întârzierile înregistrate în timpul anchetei penale se datorau comportamentului reclamantei care nu s-a prezentat la secția de poliție când a fost citată.

43. Mai întâi, Curtea reiterează că art. 6 § 1 garantează oricui dreptul de a supune analizei instanțelor orice pretenție referitoare la drepturile și obligațiile sale civile [a se vedea *Printul Hans-Adam II al Lichtensteinului împotriva Germaniei* (MC), nr. 42.527/98, pct. 43, CEDO 2001-VIII]. Dreptul de acces la o instanță garantat de art. 6 § 1 din Convenție nu este absolut și poate face obiectul unor limitări; acestea sunt permise în mod implicit întrucât dreptul de acces la o instanță, prin însăși natura sa, implică o reglementare la nivel național. În această privință, statele contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere, cu toate că decizia finală în ceea ce privește respectarea cerințelor Convenției îi aparține Curții. Trebuie îndeplinită condiția ca limitările aplicate să nu restricționeze sau să reducă accesul conferit individului într-un mod sau într-o măsură în care însăși esența dreptului respectiv să fie afectată (a se vedea *Dinchev împotriva Bulgariei*, nr. 23.057/03, pct. 42, 22 ianuarie 2009).

44. Curtea remarcă faptul că a examinat deja în mai multe ocazii cereri similare celei din prezenta cauză și că a constatat încălcarea art. 6 în acele situații în care încetarea anchetei penale și neexaminarea pretențiilor părții civile erau imputabile autorităților, fiind cauzate în special de întârzieri excesive ale procedurii care determinaseră împlinirea termenului de

prescripție a răspunderii penale pentru infracțiunile cercetate (a se vedea *Anagnostopoulos împotriva Greciei*, nr. 54.589/00, pct. 31—32, 3 aprilie 2003; *Atanasova împotriva Bulgariei*, nr. 72.001/01, pct. 45—47, 2 octombrie 2008; *Rokas împotriva Greciei*, nr. 55.081/09, pct. 24, 22 septembrie 2015).

45. Revenind la cauza de față, Curtea reține că la 19 iunie 2002 reclamanta s-a constituit parte civilă în cadrul procedurii penale declanșate de autoritățile naționale, ca urmare a producerii accidentului de mașină. Reclamanta s-a prevalat de posibilitatea oferită de lege pentru a proceda în acest mod și, prin urmare, avea așteptarea legitimă că pretențiile sale vor fi examinate. Cu toate acestea, pretențiile sale civile nu au fost soluționate de autorități timp de șase ani, când parchetul a constatat împlinirea termenului de prescripție a răspunderii penale cu privire la infracțiunea aflată în cercetare și a decis să înceteze ancheta penală.

46. Guvernul a argumentat că reclamanta a cauzat întârzieri semnificative în derularea anchetei penale. Din dosarul cauzei reiese că reclamanta nu s-a conformat notificărilor transmise de organele de cercetare pentru perioade care cumulau mai puțin de un an.

47. Curtea constată că speța nu era complexă și că toată ancheta penală a constat în consemnarea a patru declarații și dispunerea efectuării unui raport de expertiză. Curtea observă în plus că prima examinare a locului accidentului efectuată de un expert a avut loc la doi ani de la producerea accidentului. De asemenea, prima declarație scrisă a șoferului a fost consemnată abia la 10 august 2006, la mai mult de patru ani de la data producerii accidentului. Între timp, organele de cercetare penală au insistat în mod constant în a o invita pe reclamantă la secția de poliție și în a-i consemna absența. Cu privire la acest aspect, Curtea constată, de exemplu, că, deși reclamanta a menționat în scris opinia sa conform căreia nu era necesar un nou raport de expertiză în cauză (supra, pct. 23), organele de cercetare au continuat timp de două luni și jumătate să o invite la secția de poliție pentru a indica un expert parte și că în această perioadă au redactat trei procese-verbale în care au consemnat absența sa. În acest context, Curtea nu este convinsă că întârzierile considerate de organele de anchetă ca datorându-se absenței reclamantei ar putea fi analizate ca fiind cauzate exclusiv de comportamentul acesteia.

48. În lumina celor de mai sus, Curtea concluzionează că întârzierile excesive și nejustificate din cadrul anchetei penale s-au datorat comportamentului autorităților și au avut ca rezultat împiedicarea examinării pretențiilor civile formulate de partea vătămată în cadrul procesului penal.

49. Guvernul a invocat faptul că reclamanta nu a formulat o acțiune în răspundere civilă delictuală în fața instanțelor civile. În mod similar Cauzei *Anagnostopoulos*, Curtea consideră că, în situația în care legislația internă pune la dispoziția părților în litigiu o cale procedurală, precum acțiunea civilă în cadrul procesului penal, statul în cauză trebuie să se asigure că acestea beneficiază de garanțiile fundamentale reglementate de articolul 6§1. În opinia Curții, reclamantei nu i se poate pretinde să aștepte prescrierea răspunderii penale a pretinsului autor al infracțiunii a cărei victimă a fost, la mulți ani de la constituirea de parte civilă și de la producerea faptelor cercetate, pentru a formula o nouă acțiune în fața instanțelor civile (a se vedea *Anagnostopoulos*, pct. 32, și *Dinchev*, pct. 50, ambele citate anterior).

În circumstanțele cauzei de față și în ciuda aprecierii cu caracter general a Judecătoriei Sectorului 5 București o asemenea acțiune formulată la mai mult de 6 ani de la accident ar fi avut puține șanse de succes întrucât ar fi fost formulată după expirarea termenului de prescripție de trei ani. Guvernul nu a adus dovezi în sens contrar (supra, pct. 34).

50. Această concluzie nu este în niciun fel modificată de faptul că reclamanta ar fi putut opta de la început pentru o acțiune civilă separată. Opțiunea sa pentru constituirea ca parte civilă în procesul penal nu a fost nejustificată în situația sa

personală. Este larg acceptat faptul că circumstanțele producerii unui accident de mașină sunt elucidate de poliție în contextul anchetei penale. Odată ce a optat pentru această cale procedurală, reclamanta era îndreptățită să obțină o examinare a pretențiilor sale și nu era obligată să formuleze, în sensul articolului 35 § 1 din Convenție, o altă acțiune în reparație disponibilă în dreptul național (a se vedea *Dinchev*, citată supra, pct. 51). Curtea constată, în plus, că, chiar dacă ar fi fost intentată de la început o acțiune civilă, aceasta ar fi fost suspendată până la finalizarea anchetei penale (supra, pct. 30) — care în prezenta cauză a durat șase ani și care, așa cum au observat instanțele interne, nu a clarificat elemente importante de fapt. În consecință, Curtea nu consideră că reclamanta a acționat neadecvat când a ales să urmeze calea de recurs reglementată de Codul de procedură penală.

51. În final, Curtea consideră că prezenta cauză nu poate fi comparată cu cea citată de Guvern, și anume *Asociația Victimelor S.C. Rompetrol S.A., S.C. Geomin S.A. și alții împotriva României*, în care s-a stabilit că reclamantul s-a constituit parte civilă în procedura penală după expirarea termenului de prescripție a dreptului de a formula o acțiune civilă separată (citată supra, pct. 66).

52. Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a permite Curții să concluzioneze că reclamanta nu a beneficiat de un drept efectiv de acces la o instanță pentru examinarea pretențiilor sale civile.

În consecință, Curtea respinge excepția Guvernului și hotărăște că a fost încălcat art. 6§1 din Convenție.

53. Având în vedere circumstanțele prezentei cauze și în lumina constatărilor asupra capătului de cerere referitor la dreptul de acces la o instanță, Curtea apreciază că a examinat deja principalele probleme ce decurg din capătul de cerere referitor la întârzierile excesive din cadrul anchetei penale. Prin urmare, nu este necesar să se examineze dacă în această cauză a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție din cauza duratei excesive a anchetei penale (a se vedea *Korkolis împotriva Greciei*, nr. 63.300/09, pct. 26, 15 ianuarie 2015).

II. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

54. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

55. Reclamanta a pretins 20.000 de euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material și moral. A mai solicitat o alocație lunară de 500 EUR, pretinzând că accidentul i-a cauzat vătămări ce au avut ca urmări dizabilități fizice permanente. Reclamanta a depus două certificate medicale în susținerea pretențiilor sale.

56. Guvernul s-a opus acestor pretenții, arătând că sumele solicitate erau excesive și nejustificate.

57. Curtea reiterează că a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție în prezenta cauză întrucât reclamanta nu a beneficiat de acces efectiv la o instanță pentru examinarea pretențiilor sale civile. Curtea nu identifică nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins și, prin urmare, respinge acest capăt de cerere.

58. Pe de altă parte, având în vedere toate circumstanțele prezentei cauze, Curtea admite că reclamanta a suferit un prejudiciu moral care nu poate fi compensat prin simpla constatare a unei încălcări. Pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantei suma de 3.600 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral suferit, plus orice sumă ce poate fi datorată de aceasta cu titlu de impozit.

B. Cheltuieli de judecată

59. Reclamanta a solicitat totodată 7.001,95 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor naționale și a Curții. Aceasta a depus dovada plății onorariului de expert care a redactat raportul de expertiză din 2004, în cadrul anchetei penale.

60. Guvernul a solicitat Curții să respingă aceste pretenții ca fiind nejustificate.

61. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora [a se vedea, de exemplu, *Iatridis împotriva Greciei* (satisfacție echitabilă) (MC), nr. 31.107/96, pct. 54, CEDO 2000-XI]. În prezenta cauză, având în vedere documentele pe care le deține și criteriile menționate anterior, Curtea respinge cererea de rambursare a cheltuielilor de judecată.

C. Dobânzi moratorii

62. Curtea consideră necesar ca rata dobânzii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. unește cu fondul excepția Guvernului privind nepuizarea căilor de recurs interne și o respinge;
  2. declară cererea admisibilă;
  3. hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție sub aspectul nerespectării dreptului reclamantei de acces la o instanță;
  4. hotărăște că nu este necesar să se examineze capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 din Convenție privind durata excesivă a procedurii;
  5. hotărăște:
    - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni, suma de 3.600 EUR (trei mii șase sute de euro), care trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de prejudiciu moral;
    - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale.
  6. Respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.
- Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 14 iunie 2016, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

PREȘEDINTE
KRZYSZTOF WOJTYCZEK

Grefier-adjunct,
Fatoș Araci

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 41

din 21 noiembrie 2016

Dosar nr. 2.253/1/2016

Iulia Cristina Tarcea — președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului —
 Lavinia Curelea — președintele delegat al Secției I civile
 Roxana Popa — președintele delegat al Secției a II-a civile
 Mirela Sorina Popescu — președintele Secției penale
 Lavinia Dascălu — judecător la Secția I civilă
 Dragu Crețu — judecător la Secția I civilă
 Raluca Moglan — judecător la Secția I civilă
 Carmen Elena Popoiag — judecător la Secția I civilă
 Cristina Petronela Văleanu — judecător la Secția I civilă
 Lucia Paulina Brehar — judecător la Secția a II-a civilă
 Minodora Condoiu — judecător la Secția a II-a civilă
 Rodica Dorin — judecător la Secția a II-a civilă
 Eugenia Voicheci — judecător la Secția a II-a civilă
 Rodica Zaharia — judecător la Secția a II-a civilă
 Mariana Ghena — judecător la Secția penală
 Florentina Dragomir — judecător la Secția penală
 Francisca Maria Vasile — judecător la Secția penală
 Geanina Cristina Arghir — judecător la Secția penală
 Ilie Iulian Dragomir — judecător la Secția penală

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce formează obiectul Dosarului nr. 2.253/1/2016 a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința a fost prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna Antonia Constantin, procuror-șef adjunct al Secției judiciare — Serviciul judiciar civil.

La ședința de judecată a participat doamna Mihaela Lorena Mitroi, magistrat-asistent desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara — Secția I civilă în Dosarul nr. 1.466/30/2015, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept care decurge din interpretarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul de a stabili dacă privarea nelegală de libertate trebuie să rezulte explicit din actele jurisdicționale menționate în cuprinsul acestui articol sau poate fi și implicită, dedusă din hotărârea definitivă de achitare.

Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, arătând că la dosarul cauzei au fost depuse două rapoarte întocmite de

judecătorii-raportori, care au fost comunicate părților, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, nefiind formulate puncte de vedere de către părți. S-a arătat că instanțele naționale au transmis puncte de vedere și hotărâri judecătorești referitoare la practica judiciară în materie. La data de 31 august 2016 a fost înregistrat la dosar punctul de vedere formulat de Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar la 31 octombrie 2016 a fost depus punctul de vedere al Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. De asemenea, la 25 august 2016 a fost înregistrată la dosar opinia exprimată de domnul prof. univ. dr. Mihai Adrian Hotca.

Având cuvântul, doamna procuror Antonia Constantin, reprezentantul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, a susținut punctul de vedere al Ministerului Public astfel cum a fost formulat în scris, apreciind că nu sunt îndeplinite toate condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă. Astfel, chestiunea de drept sesizată nu este una punctuală, iar față de întreaga problematică a textului de lege supus analizei a arătat că problema de drept este aptă a fi dezlegată mai degrabă pe calea recursului în interesul legii. În acest sens a precizat că Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție are în lucru în fază avansată o problemă de drept similară cu cea care face obiectul prezentei sesizări, privind interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 504 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală din 1968 corespunzător art. 539 alin. (1) și (2) din actualul Cod de procedură penală, cu privire la admisibilitatea acțiunii care vizează acordarea daunelor morale și materiale pentru privarea sau restrângerea nelegală de libertate, atunci când instanța penală nu s-a pronunțat cu privire la caracterul nelegal al măsurii privative/restrictive de libertate. A apreciat că nici condiția noutății nu este îndeplinită în cauză, întrucât art. 539 din actualul Cod de procedură penală preia și configurează în ambianța acestui act normativ vechea reglementare, fără a exista modificări de substanță. A susținut că nu este îndeplinită nici condiția ca Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat asupra chestiunii de drept în discuție, având în vedere că instanța supremă a soluționat în recurs astfel de cauze, existând însă orientări jurisprudențiale diferite.

Doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele completului de judecată, a constatat că nu mai există chestiuni prealabile sau excepții, iar completul de judecată a rămas în pronunțare asupra admisibilității sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel Timișoara — Secția I civilă a dispus, prin Încheierea din data de 18 mai 2016, în Dosarul nr. 1.466/30/2015, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în

baza art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept care decurge din interpretarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul de a stabili dacă privarea nelegală de libertate trebuie să rezulte explicit din actele juridictionale menționate în cuprinsul acestui articol sau poate fi și implicită, dedusă din hotărârea definitivă de achitare.

II. Expunerea succintă a procesului

2. Prin acțiunea civilă înregistrată la 6 martie 2015 la Tribunalul Timiș cu nr. 1.466/30/2015, reclamantul D.M.A. a chemat în judecată pe pârâtul statul român, prin Ministerul Finanțelor Publice, și a solicitat obligarea pârâtului la plata sumei de 140.000 euro sau echivalentul în lei la data plății, cu titlul de despăgubiri pentru paguba cauzată prin privarea nelegală de libertate de la data de 10 ianuarie 2002 până la data de 22 martie 2002.

3. Ca temei juridic al acțiunii, reclamantul a invocat dispozițiile art. 539 și următoarele din Codul de procedură penală și art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a arătat că, fiind cercetat în dosarul de urmărire penală al Parchetului de pe lângă Tribunalul Timiș, a fost arestat preventiv de la data de 10 ianuarie 2002 până la data de 22 martie 2002.

4. A mai arătat că prin Sentința penală nr. 318 din 23 septembrie 2013 a Tribunalului Timiș, rămasă definitivă prin Decizia penală nr. 734 din 22 septembrie 2014 a Curții de Apel Timișoara, s-a dispus achitarea sa pentru comiterea infracțiunii de înșelăciune, în baza art. 11 pct. 2 lit. a) din Codul de procedură penală, raportat la art. 10 lit. d) din Codul de procedură penală, iar pentru celelalte infracțiuni pentru care a fost cercetat s-a dispus încetarea procesului penal, în baza art. 11 pct. 2 lit. b) din Codul de procedură penală, raportat la art. 10 lit. g) din Codul de procedură penală.

5. Reclamantul a considerat că privarea sa de libertate a avut caracter nelegal, în condițiile în care premisa arestării preventive o constituia, potrivit art. 148 din Codul de procedură penală raportat la art. 143 din Codul de procedură penală, în forma aplicabilă la 10 ianuarie 2002, existența de probe sau indicii temeinice că ar fi comis vreo infracțiune, ceea ce în mod evident ar fi presupus confirmarea acestei împrejurări printr-o viitoare hotărâre de condamnare, însă în urma procesului penal ce a avut o durată de aproximativ 13 ani nu s-a dovedit vinovăția sa printr-o hotărâre definitivă de condamnare.

6. Prin Sentința civilă nr. 3.214 din 3 noiembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 1.466/30/2015, Tribunalul Timiș a respins excepția prescripției dreptului la acțiune și a respins acțiunea formulată de reclamantul D.M.A. împotriva pârâtului statul român, prin Ministerul Finanțelor Publice.

7. Prima instanță a reținut că, în absența investirii cu un petiționar prealabil de constatare a nelegalității măsurii arestului preventiv (întrucât, admitând că ar fi posibilă o astfel de verificare de către instanța civilă, numai în prezența unei investiții exprese poate fi antamată), nu poate concluziona cu privire la caracterul nelegal al acesteia, după cum nici nu poate accepta că — prin soluția definitivă de achitare a reclamantului pentru infracțiunea de înșelăciune și de încetare a procesului penal pentru celelalte infracțiuni — implicit s-ar fi statuat asupra nelegalității măsurii privative de libertate dispuse în anul 2002.

8. Însăși interpretarea gramaticală a art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală [fost art. 504 alin. (3) din Codul de procedură penală anterior] nu îngăduie concluzia că simpla existență a unei hotărâri penale de achitare, indiferent în ce

temei, atrage automat caracterizarea măsurii preventive dispuse ca fiind nelegală, ci este necesar, conform legii, ca acest lucru să rezulte în mod expres din actul juridictional menționat.

9. Tribunalul a apreciat că nu se regăsește în speță situația legală reglementată de art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală [fost art. 504 alin. (3) din Codul de procedură penală anterior], neidentificându-se condițiile de admisibilitate impuse de legiuitor pentru a fundamenta, în mod legitim, pretențiile pecuniare reprezentând afirmatul prejudiciu moral cauzat de o pretinsă, dar nedovedită, din perspectiva exigențelor legii, eroare judiciară.

10. Împotriva Sentinței civile nr. 3.214 din 3 noiembrie 2015 a Tribunalului Timiș a declarat apel reclamantul D.M.A., apel înregistrat la Curtea de Apel Timișoara la 22 ianuarie 2016.

11. Prin cererea de apel, reclamantul a solicitat instanței, în conformitate cu art. 519 din Codul de procedură civilă, să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile prin care să se dezlege de principiu chestiunea de drept referitoare la înțelesul noțiunii de „stabilire” a caracterului nelegal al arestării preventive, sintagmă cuprinsă în art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, respectiv dacă această stabilire trebuie să fie explicită sau poate fi și implicită, dedusă cu caracter retroactiv din hotărârea finală de achitare.

12. Instanța de apel — Curtea de Apel Timișoara — Secția I civilă, prin Încheierea din 18 mai 2016, a admis cererea formulată de apelantul reclamant și a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept care decurge din interpretarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală.

III. Motivele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

13. Prin Încheierea de sesizare din data de 18 mai 2016, pronunțată în Dosarul nr. 1.466/30/2015, Curtea de Apel Timișoara — Secția I civilă a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, în conformitate cu dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, pentru următoarele considerente:

14. În raport cu obiectul acțiunii și cu dispozițiile art. 483 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea de Apel Timișoara este investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, apelul fiind singura cale de atac ce se poate declara în acțiuni precum cea dedusă spre soluționare.

15. Chestiunea de drept ce reclamă o rezolvare de principiu din partea instanței supreme în condițiile art. 519—521 din Codul de procedură civilă rezultă din dispozițiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală și vizează condițiile de admisibilitate ale acțiunii civile în despăgubiri formulate în baza art. 539 din Codul de procedură penală.

16. S-a arătat că interpretarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală a generat o practică neunitară a instanțelor judecătorești, inclusiv la nivelul Curții de Apel Timișoara.

17. Într-o opinie, care aparține și primei instanțe, Tribunalul Timiș, se consideră că existența hotărârii penale de achitare nu atrage automat caracterizarea ca nelegală a măsurii preventive a arestării, fiind necesar ca acest caracter nelegal să fie stabilit, în mod expres, explicit, prin unul dintre actele juridictionale menționate în cuprinsul art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală. În același sens s-a pronunțat Curtea de Apel Timișoara în Dosarul nr. 6.241/30/2014 prin Decizia civilă nr. 97 din 27 mai 2015.

18. Într-o altă opinie se consideră că hotărârea penală definitivă de achitare conferă implicit un caracter nelegal măsurii preventive a arestării. În acest sens s-a pronunțat și Curtea de Apel Timișoara, în Dosarul nr. 6.764/30/2014, prin Decizia civilă nr. 46 din 15 martie 2016.

19. Prin urmare, s-a apreciat că este necesară intervenția instanței supreme care, printr-o hotărâre prealabilă, să precizeze dacă stabilirea caracterului nelegal al privării de libertate în cursul procesului penal, care dă dreptul la despăgubiri conform art. 539 alin. (1) din Codul de procedură penală, trebuie să fie cuprinsă explicit într-un act jurisdicțional sau poate fi și implicită, dedusă din hotărârea definitivă de achitare.

20. Instanța de trimitere a considerat ca fiind relevantă pentru dezlegarea problemei de drept supuse analizei și Hotărârea din 14 ianuarie 2014 a Curții Europene a Drepturilor Omului, pronunțată în Cauza *Sâncrăian împotriva României*.

21. S-a reținut că de chestiunea de drept supusă discuției depinde soluționarea pe fond a cauzei de față, întrucât art. 539 din Codul de procedură penală reprezintă temeiul de drept al acțiunii reclamantului, iar acțiunea a fost respinsă de către prima instanță ca inadmisibilă, reținându-se că nu sunt îndeplinite condițiile impuse prin alin. (2) al art. 539 din Codul de procedură penală.

22. Asupra acestei chestiuni de drept Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii la data pronunțării încheierii de sesizare.

23. În consecință, s-a apreciat ca fiind îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în baza art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă.

IV. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

24. Așa cum s-a reținut prin încheierea de sesizare, apelantul-reclamant a arătat că, în conformitate cu dispozițiile art. 539 alin. (1) din Codul de procedură penală, are dreptul la repararea pagubei persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată nelegal de libertate.

25. A mai arătat că, în practica judiciară, înțelesul noțiunii de „stabilire” din cuprinsul alin. (2) al art. 539 din Codul de procedură penală a primit rezolvări diferite, unele instanțe considerând că trebuie să fie o constatare explicită a caracterului nelegal al arestării, similar dispozitivului unei acțiuni în constatare, în timp ce altele au apreciat că hotărârea definitivă de achitare are valența de a stabili caracterul nelegal al arestării, chiar dacă o face cu caracter retroactiv și într-un mod implicit.

26. În opinia reclamantului este corectă cea de-a doua interpretare, aceasta fiind nu doar una echitabilă, ci și legală, în perfect acord cu garanțiile oferite de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (art. 5 paragraful 5) și de Constituția României.

27. A considerat că soluția este echitabilă deoarece este cel puțin incorect ca o persoană nevinovată, aspect stabilit cu titlu definitiv, să fie arestată preventiv, dar și pentru că art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, în interpretarea restrictivă, ar institui o cerință imposibil de îndeplinit, căci legea procesual penală nu prevede obligația ca în cuprinsul hotărârii de fond, prin care se pronunță achitarea sau încetarea procesului penal, instanța să se pronunțe asupra legalității unei măsuri preventive care nu mai este în curs, din economia art. 399 din Codul de procedură penală rezultând explicit că instanța ce soluționează fondul cauzei se pronunță, în toate cazurile, numai asupra măsurilor preventive ce sunt în curs de executare, însă asupra celor care nu mai sunt în curs se pronunță doar în caz de condamnare, nu și în caz de achitare sau încetare a procesului penal.

28. Apelantul-reclamant a arătat că este de acord cu concluziile instanțelor care au apreciat că dreptul la despăgubiri în situația lipsirii nelegale de libertate este garantat, fără a fi necesară o hotărâre judecătorească anterioară prin care să se constate nelegalitatea reținerii sau arestării, iar caracterul nelegal al privării de libertate și al restrângerii libertății se evaluează prin prisma soluției finale pronunțate în cauza penală în care s-au luat aceste măsuri. Deși la momentul luării acestor măsuri, întemeiate pe dispozițiile procesuale penale incidente, existau temeiurile/indiciile care justificau adoptarea privării de libertate, finalizarea procedurii penale a condus la concluzia lipsei vinovăției penale în săvârșirea faptelor reținute ca infracțiuni. Tocmai reliefaarea unor asemenea împrejurări deschide dreptul persoanei la reclamarea prejudiciului suferit ca urmare a privării și restrângerii de libertate, a concluzionat apelantul-reclamant.

29. Intimatul-pârât statul român, prin Ministerul Finanțelor Publice, a arătat că, în opinia sa, cererea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în baza art. 519 din Codul de procedură civilă este inadmisibilă, întrucât nu sunt îndeplinite cumulativ cerințele prevăzute de acest text legal, nefiind întrunită condiția existenței unei chestiuni de drept reale, de care să depindă soluționarea pe fond a cauzei.

30. Art. 519 din Codul de procedură civilă nu definește noțiunea de „chestiune de drept”. În doctrină s-a arătat însă că, pentru a fi vorba de o problemă de drept reală, atunci când aceasta vizează o normă de drept, trebuie ca textul legal să fie îndoielnic, imperfect (lacunar) sau neclar. Prin urmare, sintagma „problemă de drept” trebuie raportată la prevederile cuprinse în art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora „niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă”. Chestiunea de drept supusă dezbaterii trebuie să fie una veritabilă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege.

31. Intimatul-pârât a concluzionat că întrebarea adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție nu vizează o asemenea chestiune de drept punctuală, concretă, ci se pretinde o interpretare abstractă, cu un ridicat grad de generalitate a dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedura penală.

32. După comunicarea celor două rapoarte întocmite în cauză, potrivit dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, părțile nu au mai formulat puncte de vedere.

V. Punctul de vedere al completului de judecată care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

33. Opinia completului de judecată al Curții de Apel Timișoara — Secția I civilă, investit cu soluționarea cauzei în apel, este că, prin raportare la conținutul actual al art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală (care are un caracter lacunar, neacoperind toate situațiile ce se pot ivi în cursul unui proces penal), nelegalitatea privării de libertate trebuie să se stabilească în mod explicit, prin unul dintre actele jurisdicționale indicate în textul legal menționat.

VI. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

34. În urma solicitării adresate de către Înalta Curte de Casație și Justiție privind prezenta sesizare, instanțele naționale au transmis puncte de vedere și hotărâri judecătorești, care au relevat existența unei practici neunitare atât sub imperiul vechii reglementări, referitor la dispozițiile art. 504 din Codul de procedură penală din 1968, cât și în actuala reglementare dată de art. 539 din Codul de procedură penală adoptat prin Legea nr. 135/2010.

35. Într-o orientare jurisprudențială s-a apreciat că stabilirea caracterului nelegal al privării de libertate rezultă implicit din hotărârea definitivă de achitare, chiar dacă nu s-a dispus în acest sens, în mod explicit, printr-un act jurisdicțional.

36. Într-o altă orientare s-a considerat că existența unei hotărâri definitive de achitare nu atrage automat caracterizarea măsurii preventive privative de libertate ca nelegală, fiind necesar ca acest caracter nelegal să fie stabilit în mod expres, explicit, prin unul dintre actele jurisdicționale prevăzute de lege.

VII. **Punctul de vedere exprimat de Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică a Înaltei Curți de Casație și Justiție**

37. Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Adresa nr. 512 din 31 august 2016 a direcției de specialitate, a comunicat că, în jurisprudența instanței supreme, vizând aplicarea dispozițiilor art. 504 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală din 1968, care au același conținut ca și art. 539 din actualul Cod de procedură penală, s-au conturat două opinii:

38. Într-o opinie majoritară s-a considerat că reclamantul este îndreptățit a i se acorda despăgubiri în condițiile în care față de acesta, pe parcursul procesului penal, a fost luată o măsură preventivă privativă de libertate, iar prin hotărârea finală s-a dispus achitarea, chiar dacă instanța penală nu a statuat asupra caracterului nelegal al măsurii preventive, acesta rezultând implicit din însăși soluția de achitare (în acest sens au fost indicate, exemplificativ, hotărâri judecătorești pronunțate în perioada 2010—2014).

39. Într-o opinie minoritară s-a apreciat că nelegalitatea măsurii preventive restrictive de libertate trebuie să fie constatată prin unul dintre actele de procedură enumerate în cuprinsul art. 504 din Codul de procedură penală din 1968 (în acest sens au fost indicate, exemplificativ, hotărâri judecătorești pronunțate în perioada 2011—2015).

40. Prin punctul de vedere formulat, Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție a arătat că sesizarea ce face obiectul prezentului dosar este inadmisibilă, întrucât nu este îndeplinită condiția noutății, atât timp cât prin noua reglementare nu sunt aduse modificări de substanță, cele două texte de lege — art. 504 din Codul de procedură penală din 1968 și art. 539 din actualul Cod de procedură penală — fiind similare. De asemenea, s-a apreciat că sesizarea Curții de Apel Timișoara este inadmisibilă și prin prisma faptului că problema ridicată prezintă un grad mare de generalitate, iar sfera situațiilor care ar trebui să își găsească o rezolvare este foarte vastă, ținând cont de particularitățile fiecărei spețe soluționate de instanțele penale, din care mai apoi pot deriva acțiunile civile în despăgubiri, raportat la temeiul pentru care prin hotărâre definitivă se dispune achitarea unei persoane față de care, pe parcursul procesului penal, s-a luat o măsură preventivă restrictivă de libertate.

VIII. **Punctul de vedere al Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție**

41. Examinând condițiile de admisibilitate a sesizării, Ministerul Public a arătat că sunt îndeplinite primele două condiții prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, respectiv existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță, și care să se afle în competența legală a completului de judecată investit să soluționeze cauza.

42. Referitor la cea de-a treia condiție de admisibilitate, privitoare la existența unei chestiuni de drept, s-a observat că instanța de trimitere își fundamentează demersul de sesizare a instanței supreme invocând caracterul lacunar al dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, întrucât nu acoperă toate situațiile care se pot ivi în cursul procesului penal,

ceea ce, în opinia sa, ridică problema stabilirii caracterului nelegal al privării de libertate în mod explicit sau implicit prin hotărârea de achitare.

43. Fără a contesta că de această chestiune de drept depinde soluționarea pe fond a cauzei, Ministerul Public a apreciat că, deși aceasta rezultă din modalitatea de formulare a prevederilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală în care sunt indicate limitativ actele procedurale prin care se stabilește privarea nelegală de libertate, ea vizează, în realitate, întreaga problematică a textului din perspectiva stabilirii caracterului nelegal de libertate, atunci când procesul penal s-a finalizat printr-o soluție de achitare sau de clasare a cauzei, constituind, în realitate, după cum s-a observat și în doctrină, una dintre cele mai complicate probleme ale procesului penal, atât din punct de vedere juridic, cât și din punct de vedere moral.

44. În plus, observând și că reclamantul și-a întemeiat cererea de chemare în judecată pe dispozițiile art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prin întrebarea formulată se solicită, în realitate, instanței supreme, să dezlege o chestiune de principiu.

45. De aceea, problema de drept sesizată este aptă a fi soluționată printr-un recurs în interesul legii, iar nu în cadrul procedurii prevăzute de art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă.

46. Referitor la condiția caracterului de noutate a chestiunii de drept, s-a arătat că în prezenta cauză instanța de trimitere solicită interpretarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, text de lege care reia și configurează, în ambianța noului Cod de procedură penală, dispozițiile art. 504 alin. (3) din Codul de procedură penală din 1968.

47. Comparativ, se observă că, în noua reglementare, legiuitorul a înțeles să ofere posibilitatea obținerii de reparații pecuniare numai pentru măsurile preventive privative de libertate (reținere, arestul la domiciliu și arestarea preventivă) și că dreptul la despăgubiri nu mai este condiționat de pronunțarea unei hotărâri definitive de achitare sau de încetare a procesului penal pentru autoritatea de lucru judecat.

48. Din această analiză comparativă rezultă că aspectele vizate, respectiv dacă hotărârea definitivă de achitare reprezintă, *per se*, o constatare implicită și retroactivă a caracterului nelegal al măsurii arestării preventive luate față de reclamant în cursul procesului penal, nu sunt determinate de legea nou-intrată în vigoare, întrucât sub aceste aspecte există o continuitate de soluție legislativă.

49. Prin urmare, împrejurarea că aceleași soluții legale, într-o formulare sensibil diferită, dar identică din perspectivele antamate de instanța de trimitere, sunt cuprinse într-o nouă reglementare (Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală) nu conferă problemei de drept caracter de noutate.

50. Circumscris aceleiași condiții de admisibilitate s-a arătat că, în jurisprudența instanței supreme, față de rațiunea instituirii lor, s-a făcut distincția celor două mecanisme judiciare, de control *a priori* și control *a posteriori*.

51. Sub acest aspect, Ministerul Public a precizat că la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție se analizează jurisprudența în vederea promovării unui recurs în interesul legii în problema de drept: „Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 504 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală din 1968 corespunzător art. 539 alin. (1) și (2) din actualul Cod de procedură penală, cu privire la admisibilitatea acțiunii care vizează acordarea daunelor morale și materiale pentru privarea sau restrângerea nelegală de libertate, atunci când instanța penală nu s-a pronunțat cu privire la caracterul nelegal al măsurii privative/restrictive de libertate”.

52. Din analiza jurisprudenței cartată în această lucrare s-a observat că, atât sub imperiul Codului de procedură penală din 1968, cât și după intrarea în vigoare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, instanțele au statuat neunitar, astfel:

53. Într-o orientare se consideră că soluția definitivă de achitare, scoatere de sub urmărire penală ori clasare constituie, în sine, o constatare implicită și retroactivă a caracterului nelegal al măsurilor preventive privative sau, după caz, restrictive de libertate, astfel încât, din perspectiva acestei modalități de finalizare a procesului penal, privarea și/sau restrângerea de libertate nu au avut temei legal. Așadar, aceste soluții invalidează retroactiv măsurile preventive dispuse în cauză.

54. Într-o altă orientare s-a considerat că finalizarea procesului penal printr-o hotărâre definitivă de achitare ori ordonanță de scoatere de sub urmărire penală/clasare nu atrage automat caracterizarea măsurilor preventive luate în cursul procesului ca nelegale și că instanțele civile nu sunt în măsură să analizeze aspectele legate de temeinicia și legalitatea acestor măsuri, în lipsa unei statuări exprese din partea instanțelor penale.

55. A fost observată și o a treia orientare, în sensul că, deși caracterul nelegal al măsurilor preventive luate în cursul procesului penal nu a fost stabilit expres prin actele procesuale indicate în cuprinsul art. 504 alin. (3) din Codul de procedură penală din 1968, respectiv art. 539 alin. (1) din Codul de procedură penală din 2010, și nici pronunțarea unora dintre soluțiile indicate nu atrage automat această constatare, totuși instanțele civile pot face ele însele o atare evaluare, prin aplicarea directă și prioritară a prevederilor art. 5 din Convenție, urmând criteriile dezvoltate în acest sens în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

56. În consecință, s-a apreciat că nu este îndeplinită condiția de admisibilitate a sesizării sub aspectul noutății problemei de drept.

57. O condiție de admisibilitate distinctă de cea a noutății este aceea ca Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat.

58. Spre deosebire de legislația procesual penală, în care această condiție este subsumată statuării printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii, în materie civilă, *de lege lata*, nu există o atare circumstanțiere.

59. De aceea, această condiție de admisibilitate a fost analizată de completele competente pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materii extrapenale prin luarea în considerare a jurisprudenței secțiilor competente să judece în materiile respective.

60. Chiar dacă, raportat la data începerii procesului în care s-a formulat sesizarea, secțiile civile ale instanței supreme nu mai au în competența lor materială acest tip de cauze, totuși instanța supremă a statuat anterior, ca instanță de recurs, în cauze soluționate de tribunale în primă instanță anterior intrării în vigoare a Legii nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, cu modificările ulterioare, pronunțând soluții în sensul ambelor orientări expuse în cuprinsul încheierii de sesizare.

IX. Opinia specialiștilor consultați

61. În conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (11) din Codul de procedură civilă raportat la art. 516 alin. (6) din Codul de procedură civilă a fost solicitată opinia unor specialiști asupra chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, fiind transmis punctul de vedere formulat de domnul prof. univ. dr. Mihai Adrian Hotca de la Facultatea de Drept din cadrul Universității „Nicolae Titulescu” din București.

62. Acesta a apreciat că stabilirea caracterului nelegal al privării de libertate, în cursul procesului penal, care dă dreptul la despăgubiri conform dispozițiilor art. 539 alin. (1) din Codul de procedură penală poate fi și implicită, dedusă din hotărârea de achitare.

63. În argumentarea acestei concluzii s-a arătat că, dacă în actul jurisdicțional vizat există precizări exprese din care rezultă că privarea de libertate este nelegală, instanța civilă investită cu soluționarea cererii privind acordarea de despăgubiri este ținută de aceste consemnări, în sensul că nu poate stabili contrariul, fiind obligată să le aibă în vedere ca atare.

64. În schimb, în ipoteza în care în actul jurisdicțional în discuție există mențiuni explicite din care rezultă că privarea de libertate este legală, instanța civilă investită cu soluționarea cererii privind acordarea de despăgubiri este obligată să le aibă în vedere, în sensul că nu poate stabili că privarea de libertate a fost nelegală.

65. În ambele situații descrise mai sus, statuările exprese ale organelor judiciare au putere de lucru judecat în fața instanțelor civile.

66. În practică pot exista situații în care din cuprinsul actului jurisdicțional să lipsească orice mențiuni referitoare la caracterul (legal sau nelegal) al privării de libertate.

67. În astfel de situații, lipsind statuarea expresă a unui organ judiciar penal cu privire la caracterul privării de libertate, stabilirea acestui aspect este apanajul instanței civile investite cu soluționarea acțiunii în despăgubiri, întemeiată pe dispozițiile art. 539 din Codul de procedură penală.

68. În acest context, prin expresia „privare nelegală de libertate stabilită”, atunci când din actul jurisdicțional lipsesc mențiunile privind acest aspect, se consideră că instanța civilă, în stabilirea caracterului privării de libertate, trebuie să aibă în vedere existența unei soluții dispuse de organul judiciar penal prin care, deși nu există precizări referitoare la caracterul privării de libertate, să se constate că sunt incidente (în principal) dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. a)—j) din Codul de procedură penală, prin raportare la momentul privării de libertate sau alte dispoziții care permit aprecierea nelegalității unor măsuri preventive privative de libertate (reținere, arest preventiv sau arest la domiciliu).

X. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

69. Dispozițiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală au făcut obiectul controlului de constituționalitate, fiind pronunțate până în prezent următoarele decizii de respingere a excepției de neconstituționalitate:

70. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 48 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 346 din 5 mai 2016, s-au reținut următoarele considerente: „*potrivit art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, legiuitorul a condiționat repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate de stabilirea acesteia prin ordonanță a procurorului, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei, după caz. Această condiționare dă naștere, în sarcina organelor judiciare anterior referite, unei obligații de a se pronunța prin încheieri definitive, conform textului criticat, cu privire la caracterul nelegal al măsurilor preventive privative de libertate dispuse pe parcursul procesului penal, inclusiv în etapele anterioare celei în care se pronunță hotărârea definitivă și care au făcut obiectul controlului pe calea contestației, sau care ar fi putut fi contestate, conform prevederilor art. 204—206 din Codul de procedură penală. De*

asemenea, aceasta presupune obligația instanței de judecată care se pronunță prin hotărâre definitivă asupra cauzei de a stabili caracterul nelegal al măsurilor preventive privative de libertate.

13. Curtea reține că dispozițiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală sunt similare prevederilor art. 504 alin. 3 din Codul de procedură penală din 1968, care au fost suspuse controlului de constituționalitate prin Decizia nr. 417 din 14 octombrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.044 din 11 noiembrie 2004, Decizia nr. 221 din 21 aprilie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 516 din 17 iunie 2005, și Decizia nr. 78 din 5 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 152 din 28 februarie 2008, prin care s-a constatat că textul de lege criticat este o concretizare a principiului constituțional prevăzut de art. 52 alin. (3) din Constituție, conform căruia «Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii [...]» și, pe cale de consecință, realizarea dreptului la repararea de către stat a pagubei cauzate prin erorile judiciare are loc în condițiile legii. Prin aceleași decizii, Curtea a reținut că prevederile art. 504 alin. 3 din Codul de procedură penală din 1968 nu numai că nu îngăduiesc accesul liber la justiție, ci instituie tocmai normele procedurale necesare exercitării acestui drept, fiind în deplină concordanță și cu dispozițiile constituționale ale art. 126 alin. (2), în temeiul cărora procedura de judecată este prevăzută numai prin lege. De asemenea, Curtea a statuat în aceleași decizii că reglementarea expresă a actelor procedurale prin care se constată încălcarea libertății individuale nu este de natură a limita accesul liber la justiție al acelor persoane care nu se regăsesc în unul din cazurile enumerate în art. 504 alin. 3 din Codul de procedură penală din 1968, acestea având posibilitatea de a-și valorifica dreptul în justiție pe alte căi legale, dar în condițiile legii și urmând procedura prevăzută de lege.

14. Curtea constată că atribuirea de către legiuitor a competenței de a se pronunța asupra legalității măsurilor preventive privative de libertate organelor judiciare care se pronunță în ultimă instanță în cauzele penale a fost realizată în exercitarea competenței sale constituționale prevăzută la art. 61 alin. (1) din Constituție. Totodată, Curtea reține că stabilirea, prin dispozițiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, a condiției de admisibilitate pentru obținerea despăgubirilor în fața instanței civile, criticate de autor, este în acord cu prevederile art. 126 alin. (2) din Constituție, conform cărora competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege.”

71. Aceleași considerente au fost menținute de Curtea Constituțională și la pronunțarea Deciziei nr. 271 din 10 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 519 din 11 iulie 2016, precum și în Decizia nr. 179 din 29 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 306 din 21 aprilie 2016.

72. În plus, prin Decizia nr. 179 din 29 martie 2016, Curtea Constituțională a statuat că „procedura specială, reglementată în art. 539 din Codul de procedură penală, vizează exclusiv cazurile de privare nelegală de libertate, iar nu alte drepturi fundamentale ale omului, pentru a căror lezare este necesară invocarea altor temeuri de drept, precum dispozițiile art. 252 și 253 din Codul civil sau art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care reglementează consecințele încălcării unor drepturi personale nepatrimoniale, precum dreptul la imagine, demnitate, inclusiv dreptul la viață privată.

23. Cu referire la susținerile autorului excepției, potrivit cărora «cercetarea condiției nelegalității măsurii privative de libertate ar trebui să cadă în sarcina instanței civile investite cu soluționarea cererii de despăgubire», Curtea observă că, potrivit unora dintre instanțele naționale, în măsura în care caracterul nelegal al măsurii privative de libertate a fost stabilit de instanța penală, reevaluarea acestui aspect de către instanța civilă este contrară normelor procesual penale ale art. 539. Aceleași instanțe naționale apreciază însă că o atare evaluare a legalității măsurii privative de libertate ar putea fi realizată de către instanța civilă numai dacă instanța penală a omis sau cadrul procesual nu i-a impus să statueze asupra acestui aspect ori pentru alte motive de nelegalitate, decât cele analizate de organele judiciare în cadrul controlului legalității măsurilor preventive privative de libertate în cursul procesului penal, sau în măsura în care hotărârile «intermediare» prin care a fost verificată legalitatea măsurilor preventive au fost absolut nemotivate ori alte asemenea motive identificate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, prin raportare la prevederile art. 5 paragrafele 1—4 din Convenție, respectiv art. 9 din Codul de procedură penală. Curtea reține însă că aceste din urmă motive, invocate de către autor, nu sunt veritabile critici de neconstituționalitate, ci, în realitate, privesc modul de interpretare și aplicare a prevederilor de lege criticate. O eventuală problemă de practică neunitară a instanțelor naționale cu privire la competența instanței civile de a se pronunța referitor la legalitatea măsurii privative de libertate nu intră sub incidența controlului de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională, ci este de competența instanței supreme, având în vedere rolul său, consacrat constituțional, de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești.”

XI. Jurisprudență relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

73. Există o bogată jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului referitor la art. 5 din Convenție, consacrat dreptului la libertate și la siguranță al persoanei, inclusiv în ceea ce privește aplicarea art. 5 paragraful 5 ce garantează un drept executoriu la reparație victimelor unei arestări sau detenții în condiții contrare art. 5, drept recunoscut și în plan intern prin dispozițiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală.

74. În strânsă legătură cu chestiunea de drept ce face obiectul sesizării este de amintit Hotărârea din 28 octombrie 1994, pronunțată în Cauza *Murray împotriva Regatului Unit*, prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în sensul că faptele ce au dat naștere la bănuiele nu trebuie să fie de același nivel cu cele necesare pentru justificarea unei condamnări sau chiar pentru a fundamenta o anumită acuzație; acestea au a fi probate în faza ulterioară a urmăririi penale angajate împotriva persoanei reținute. Absența inculpării sau a trimiterii în judecată a acestei persoane nu presupune, în mod necesar, că o privare de libertate pentru existența unor bănuiele legitime de săvârșire a unei infracțiuni nu ar fi conformă scopului dispozițiilor art. 5 paragraful 1 lit. c) din Convenție. Existența acestui scop trebuie privită independent de realizarea lui, pentru că textul discutat nu impune ca poliția sau autoritatea care dispune arestarea să fi adunat probe suficiente pentru a formula o acuzație completă sau în momentul arestării sau pe timpul reținerii provizorii, care este limitată în timp. Totuși, nu trebuie pierdut din vedere că, pentru ca bănuiele să fie plauzibile, legitime, trebuie să existe fapte sau informații de natură a convinge un observator obiectiv că persoana în cauză a comis o infracțiune.

75. De asemenea, în Cauza *Sâncrăian împotriva României*, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut încălcarea art. 5 paragraful 1 și paragraful 4 din Convenție — pe de o parte, întrucât dispozițiile legale, care reglementau rejudecarea unei cauze după extrădare, nu indicau dacă (și în ce condiții) putea fi prelungită detenția bazată pe o condamnare în lipsă, în cazul redeschiderii procesului, apreciindu-se că legislația română de la acea dată nu îndeplinea criteriul „previzibilității” unei „legi” în sensul art. 5 paragraful 1, iar pe de altă parte, întrucât a rezultat că reclamanta nu a avut la dispoziție nicio cale efectivă pentru a denunța detenția și pentru a convinge instanța să se pronunțe în această privință după redeschiderea procedurii în temeiul art. 522¹ din Codul de procedură penală din 1968 — s-a observat că, în dreptul intern, potrivit art. 504 din Codul de procedură penală din 1968, orice reparație este condiționată de constatarea nelegalității detenției prin ordonanță a parchetului sau prin decizie a unei instanțe.

76. Așa fiind, Curtea a concluzionat că reclamanta nu putea solicita nicio despăgubire în temeiul acestei dispoziții legale pentru încălcarea art. 5 paragraful 1 din Convenție, în lipsa unei recunoașteri a nelegalității detenției de către autoritățile naționale. În plus, întrucât nu era disponibilă în dreptul român nicio cale de atac legală care să permită controlul legalității detenției, s-a reținut că reclamanta nu putea invoca responsabilitatea statului în scopul obținerii unei reparații pentru încălcarea art. 5 paragraful 4 din Convenție. Pe cale de consecință, reținând că reclamanta nu dispune de nicio cale eficace în dreptul intern de a solicita acordarea unei reparații pentru încălcările aduse dreptului său la libertate, s-a decis că a fost încălcat și art. 5 paragraful 5 din Convenție.

XII. Raportul asupra chestiunii de drept

77. În cauză au fost întocmite două rapoarte, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă. Prin ambele rapoarte, judecătorii-raportori au apreciat că nu sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a mecanismului privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă.

XIII. Înalta Curte de Casație și Justiție

78. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, rapoartele întocmite de judecătorii-raportori și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

79. Potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă: *„Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”.*

80. Din cuprinsul prevederilor legale enunțate se desprind condițiile de admisibilitate pentru declanșarea procedurii de sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, condiții care trebuie să fie întrunite în mod cumulativ.

81. Procedând la analiza asupra admisibilității sesizării se cuvine menționat scopul instituirii acestui mecanism de unificare a practicii, acela de a elimina riscul apariției unei practici neunitare, printr-o rezolvare de principiu a unei chestiuni de drept.

82. În acest context trebuie reamintite elementele de diferențiere între cele două mecanisme de unificare a practicii:

dacă recursul în interesul legii are menirea de a înlătura o practică neunitară deja intervenită în rândul instanțelor judecătorești (control *a posteriori*), hotărârea preliminară are ca scop preîntâmpinarea apariției unei astfel de practici (control *a priori*).

83. Una dintre condițiile distincte prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă pentru admisibilitatea sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile se referă la noutatea chestiunii de drept.

84. Așa cum Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a decis în jurisprudența sa anterioară (Decizia nr. 1 din 17 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 9 aprilie 2014; Decizia nr. 3 din 14 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014; Decizia nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014; Decizia nr. 6 din 23 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 691 din 22 septembrie 2014; Decizia nr. 13 din 8 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 518 din 13 iulie 2015, și Decizia nr. 14 din 8 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 736 din 1 octombrie 2015), cerința noutății este îndeplinită atunci când chestiunea de drept își are izvorul în reglementările recent intrate în vigoare, instanțele nu i-au dat, încă, o anumită interpretare și aplicare la nivel jurisprudențial ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat față de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate.

85. Caracterul de noutate se pierde pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanțelor, în urma unei interpretări date, iar opiniile jurisprudențiale diferite nu pot constitui temei declanșator al mecanismului pronunțării unei hotărâri prealabile. În situația în care există un număr semnificativ de hotărâri judecătorești care să fi soluționat diferit, în mod constant, o problemă de drept, într-o anumită perioadă de timp, mecanismul legal de unificare a practicii judiciare este cel cu funcție de reglare — recursul în interesul legii, iar nu hotărârea prealabilă.

86. Instanța de trimitere nu a justificat îndeplinirea cerinței noutății chestiunii de drept ce face obiectul sesizării, lăsând a se înțelege ca aceasta decurge dintr-un act normativ relativ recent intrat în vigoare.

87. Pentru a stabili caracterul de noutate al chestiunii de drept este necesară o analiză comparativă a prevederilor art. 539 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală din 2010 cu prevederile art. 504 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală din 1968, relative la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate, pentru a observa dacă, sub aspectul problemei de drept invocate, art. 539 alin. (1) și (2) conține o soluție legislativă nouă, diferită de aceea care a existat până la data intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală din 2010 și care a generat o jurisprudență însemnată.

88. Astfel, alin. (2) al art. 539 din Codul de procedură penală din 2010 prevede că *„Privarea nelegală de libertate trebuie să fie stabilită, după caz, prin ordonanță a procurorului, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei”*, iar alin. (2) și alin. (3) ale art. 504 din Codul de procedură penală din 1968 aveau următorul conținut: *„Are dreptul la repararea pagubei și persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată de libertate ori căreia i s-a restrâns libertatea în mod nelegal.*

*Privarea sau restrângerea de libertate în mod nelegal trebuie stabilită, după caz, prin ordonanță a procurorului de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate, prin ordonanță a procurorului de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale pentru cauza prevăzută în art. 10 alin. 1 lit. j) ori prin hotărâre a instanței de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate, prin hotărâre definitivă de achitare sau prin hotărâre definitivă de încetare a procesului penal pentru cauza prevăzută în art. 10 alin. 1 lit. j)”.
89. Prin raportare la chestiunea de drept ce face obiectul sesizării se constată că dispozițiile art. 504 alin (2) și (3) din Codul de procedură penală din 1968, precum și cele ale art. 539 alin. (1) și (2) din actualul Cod de procedură penală conțin aceeași soluție legislativă, în ceea ce privește condiția de admisibilitate pentru obținerea despăgubirilor în fața instanței civile, în cazul privării nelegale de libertate. În ambele texte de lege se regăsește dispoziția cu caracter imperativ „trebuie stabilită” care se referă la determinarea caracterului nelegal al măsurii privative de libertate prin actele procedurale expres enumerate, adoptate de organele judiciare pe parcursul procesului penal.*

90. Caracterul similar al celor două texte de lege [art. 504 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală din 1968 și art. 539 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală din 2010] a fost reținut și de Curtea Constituțională în deciziile pronunțate cu privire la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, respectiv Decizia nr. 48 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 346 din 5 mai 2016, Decizia nr. 179 din 29 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 306 din 21 aprilie 2016, și Decizia nr. 271 din 10 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 519 din 11 iulie 2016.

91. În considerentele acestor decizii, Curtea Constituțională a analizat conformitatea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală cu prevederile constituționale ale art. 21 alin. (1)—(3) cu privire la accesul liber la justiție și la dreptul la un proces echitabil și ale art. 5 paragraful 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În acest cadru, Curtea Constituțională a reținut că „dispozițiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală sunt similare prevederilor art. 504 alin. 3 din Codul de procedură penală din 1968, care au fost supuse controlului de constituționalitate prin Decizia nr. 417 din 14 octombrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.044 din 11 noiembrie 2004, Decizia nr. 221 din 21 aprilie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 516 din 17 iunie 2005, și Decizia nr. 78 din 5 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 152 din 28 februarie 2008, prin care s-a constatat că textul de lege criticat este o concretizare a principiului constituțional prevăzut de art. 52 alin. (3) din Constituție”.

92. Prin aceleași decizii, Curtea Constituțională a reafirmat considerentele care au fundamentat deciziile pronunțate cu prilejul analizării constituționalității prevederilor art. 504 alin. (3) din Codul de procedură penală din 1968, reținând că acestea nu numai că nu îngăduiesc accesul liber la justiție, ci instituie tocmai normele procedurale necesare exercitării acestui drept, fiind în deplină concordanță și cu dispozițiile constituționale ale art. 126 alin. (2), în temeiul cărora procedura de judecată este prevăzută numai prin lege.

93. Rezultă astfel că aceeași soluție legislativă din Codul de procedură penală din 1968, referitoare la stabilirea caracterului nelegal al privării de libertate este preluată în art. 539 alin. (2) din noul Cod de procedură penală, situație care nu permite a se

reține îndeplinirea condiției nouătăii la care se referă art. 519 din Codul de procedură civilă, în legătură cu problema de drept a cărei lămurire se solicită.

94. Or, prevederile art. 504 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală din 1968 au făcut obiectul analizei în numeroase litigii având ca obiect repararea daunelor în caz de privare nelegală de libertate.

95. Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat, în mai multe rânduri, cu ocazia soluționării recursurilor împotriva deciziilor pronunțate de curțile de apel în cauze de această natură, soluțiile adoptate ilustrând o practică judiciară neunitară.

96. Analiza deciziilor pronunțate sub imperiul vechiului Cod de procedură penală relevă existența a două orientări jurisprudențiale în legătură cu interpretarea dispozițiilor legale privind condiția referitoare la stabilirea caracterului nelegal al privării de libertate în cadrul acțiunii civile în repararea daunelor produse.

97. Într-o primă orientare jurisprudențială (rezultată din hotărâri judecătorești pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în perioada anilor 2010—2014) s-a reținut, în esență, că în situația în care organele judiciare penale nu se pronunță asupra legalității privării de libertate, această dezlegare cade în sarcina instanței civile. Totodată, s-a mai reținut că, în situația în care prin hotărârea finală s-a dispus achitarea, chiar dacă instanța penală nu a statuat asupra caracterului nelegal al măsurii preventive, acesta rezultă implicit din hotărârea de achitare.

98. Într-o a doua orientare jurisprudențială (ilustrată prin hotărâri judecătorești pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în perioada anilor 2011—2015) s-a reținut că nelegalitatea măsurii privative de libertate trebuie să fie constatată prin unul dintre actele de procedură enumerate în cuprinsul art. 504 alin. (2) din Codul de procedură penală din 1968.

99. Prin urmare, ne aflăm în situația în care această problemă de drept a constituit deja obiect al analizei în cadrul mai multor hotărâri judecătorești pronunțate atât la nivelul instanței supreme, cât și la nivelul celorlalte instanțe din țară, ceea ce consolidează concluzia privind neîndeplinirea caracterului nouătăii chestiunii de drept supuse dezlegării.

100. Existența deja a unei practici judiciare neunitare a instanțelor judecătorești de la toate nivelurile și din întreaga țară, o lungă durată de timp, denotă nu numai că se poate apela la mecanismul recursului în interesul legii, ci și faptul că nu mai poate fi sesizată instanța supremă pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, întrucât scopul preîntâmpinării practicii neunitare nu mai poate fi atins, chestiunea de drept care a suscitat-o nemaifiind, prin urmare, una nouă, ci una care a creat deja divergență în jurisprudență.

101. În acest sens, practica Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este constantă, o atare statuare regăsindu-se în Decizia nr. 7 din 30 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 584 din 5 august 2014, Decizia nr. 13 din 8 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 518 din 13 iulie 2015, și Decizia nr. 14 din 8 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 736 din 1 octombrie 2015.

102. De altfel, în cauza de față, în cuprinsul punctului de vedere formulat în scris și depus la dosar, Ministerul Public a arătat că problema de drept sesizată este aptă a fi soluționată printr-un recurs în interesul legii, iar nu în cadrul procedurii prevăzute de art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă, precizându-se totodată că, la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție se analizează jurisprudența în

vederea promovării unui recurs în interesul legii având ca obiect interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 504 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală din 1968 corespunzător art. 539 alin. (1) și (2) din actualul Cod de procedură penală, cu privire la admisibilitatea acțiunii care vizează acordarea daunelor morale și materiale pentru privarea sau restrângerea nelegală de libertate, atunci când instanța penală nu s-a pronunțat cu privire la caracterul nelegal al măsurii privative/restrictive de libertate.

103. În considerarea argumentelor expuse, Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că mecanismul de unificare a practicii judiciare reglementat de dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă nu poate fi uzitat, atât timp cât legiuitorul a limitat, prin condițiile de admisibilitate stabilite, rolul unificator al instituției juridice a hotărârii prealabile numai în privința chestiunilor de drept noi, astfel încât sesizarea nu este admisibilă.

104. Față de cele menționate, constatând că nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, în temeiul art. 521 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara — Secția I civilă, în Dosarul nr. 1.466/30/2015, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept care decurge din interpretarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul de a stabili dacă privarea nelegală de libertate trebuie să rezulte explicit din actele jurisdicționale menționate în cuprinsul acestui articol sau poate fi și implicită, dedusă din hotărârea definitivă de achitare.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 21 noiembrie 2016.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,
Mihaela Lorena Mitroi

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

5 948493 052098